

Євген РОМАНЕНКО

Національна академія державного управління
при Президентіві України

КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАЛАГОДЖЕННЯ

Розкривається сутність комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості на сучасному етапі соціально-економічного та політичного розвитку суспільства. Наводяться основні механізми її налагодження та засоби, які забезпечують досягнення комунікативного балансу у відносинах держава – громадянське суспільство, що розширює простір для участі громадськості у процесах формування, реалізації та контролю за здійсненням державної політики.

Ключові слова: комунікативна взаємодія, органи державної влади, громадськість, комунікативний баланс, громадянське суспільство, комунікативні відносини.

Евгений Романенко. Коммуникативное взаимодействие органов государственной власти и общественности: сущность и особенности формирования

Раскрывается сущность коммуникативного взаимодействия органов государственной власти и общественности на современном этапе социально-экономического и политического развития общества. Проводятся основные механизмы его налаживания и средства, обеспечивающие достижение коммуникативного баланса в отношениях государство-гражданское общество, тем самым расширяя пространство для участия общественности в процессах формирования, реализации и контроля за осуществлением государственной политики.

Ключевые слова: коммуникативное взаимодействие, органы государственной власти, общественность, коммуникативный баланс, гражданское общество, коммуникативные отношения.

Yevhen Romanenko. Communicative interaction of state and society: the nature and peculiarities of forming

Within this article the conceptual analysis of communicative interaction between public authorities and the public at present socio-economic and political development of society, the essence of communicative interaction between government and the public identified the basic mechanisms of adjustment, are key aspects of establishing and tools achieve communicative balance in relations between the state-civil society, thereby expanding the scope for public participation in the formation, implementation and monitoring of the policy.

Key words: communicative interaction, public authorities, public

communicative balance, the state-civil society, public policy, discursive relations, balanced communicative process, communicative relationship.

У сучасних умовах суспільного розвитку й оптимізації функціонування національних систем державного управління стратегічно важливим елементом стає комунікативна політика, покликана забезпечити демократичні форми взаємодії органів державної влади та громадськості. Щодо цього слід акцентувати увагу на розумінні громадянського суспільства як інституційної структури, яка відображає певний тип комунікативної взаємодії між державою та громадянином. Така взаємодія є можливою лише за умови дискурсивних відносин суб'єктів державного управління, тобто в умовах розвитку самого громадянського суспільства.

Комунікативна взаємодія між органами державної влади та громадськістю не може бути здійснена «в умовах тотального контролю за діями та думками громадянина з боку держави, що здебільшого характеризуватиме процес одностороннього диктування управлінських рішень, які образно визначаються однією силою» [8, с. 151]. Це підтверджує той факт, що комунікативна взаємодія в найвищій формі її прояву можлива лише за умови розвитку громадянського суспільства, в іншому випадку вона поглиблюватиме певні конфлікти між громадянином та державою, створивши умови виключно для інтерсуб'єктного дискурсу між ними. У межах такого підходу виникає необхідність вироблення єдиної системи цінностей, яка забезпечить компроміс та згоду між органами державної влади та громадськістю.

На сучасному етапі розвитку української держави принципово важливим питанням є побудова ефективної системи державного управління, базованої на принципах «збалансованого комунікативного процесу». Досягнути такої збалансованості можливо лише в умовах розвиненого громадянського суспільства у варіанті А. Токвіля. На його думку, «громадянське суспільство, на відміну від держави, є сферою, для якої обмежені не примус, а добровільний вибір, не авторитет влади, а авторитет моралі» [13] (тут і далі переклад автора. – С. Р.). У той самий час учений ґрунтується на тому, що держава та громадянське суспільство є інститутами, які жодною мірою не протистоять один одному, а в умовах демократії, навпаки, демонструють високий рівень продуктивності своєї взаємодії. Така продуктивність виявляється через створення певних асоціацій, які безпосередньо не входять до складу громадянського суспільства і водночас не є частиною державно-управлінського апарату, однак виступають полем для комунікативної взаємодії.

На вироблення авторського підходу до визначеної проблематики

вплинули наукові праці та результати практичних досліджень українських і зарубіжних авторів. У галузі державного управління дослідження спирається на роботи багатьох фахівців (Н. Я. Алейніков, В. І. Буренко, Ю. М. Резнік, В. В. Рябчиков, Ю. Л. Воробйов, Г. Тард, А. Токвіль, В. І. Аршинов, Н. Г. Савічева, М. Ф. Черниш), у яких дається характеристика комунікативних зв'язків органів державної влади та громадськості.

Метою статті є проведення концептуального аналізу комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості на сучасному етапі соціально-економічного та політичного розвитку суспільства. Досягнення даної мети обумовлює вирішення таких завдань: визначення сутності комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості, ідентифікація основних механізмів її налагодження, розкриття основних її аспектів (інституційний, директивний та функціональний (управлінський)) та засобів (діалогічний, співпраці, узгодження дій, державно-громадського партнерства, базованого на партнерстві між ними), які забезпечують досягнення комунікативного балансу у відносинах держава – громадянське суспільство, що тим самим розширює простір для участі громадськості в процесах формування, реалізації та контролю за провадженням державної політики.

У трансформаційних суспільствах комунікативна взаємодія між органами державної влади та громадськістю обмежується виключно зверненнями та скаргами. Саме тому при органах державної влади та місцевого самоврядування існують спеціальні служби щодо роботи зі скаргами та зверненнями, які забезпечують налагодження зворотного зв'язку з громадськістю. Слід також зазначити і той факт, що в сучасних умовах «перетворення громадянського суспільства ініціюються виключно згори і відбуваються більше в інтересах держави, ніж громадянина» [10]. Це позбавляє громадянське суспільство потенціалу власного розвитку, оскільки за таких умов воно перебуває під протекторатом держави, а відтак воно не має можливості захиститися від бюрократичного свавілля та олігархічного тиску, що й надалі ігноруватиме принцип справедливого розподілу суспільних благ, отримання належного добробуту та прав на самореалізацію. Це свідчить про те, що громадяни потребують більш досконалих комунікативних механізмів взаємодії з органами державної влади, які б забезпечили досягнення позитивного комунікативного ефекту. Такий ефект, на нашу думку, є можливим лише за умови розвитку комунікативних відносин між органами державної влади та громадськістю, що забезпечило б двосторонній взаємовплив: органів державної влади на громадськість та громадськості на органи державної влади.

Російські дослідники В. І. Аршинов та Н. Г. Савічев класифікують такі рівні комунікативних відносин:

- 1) довгострокові, які передбачають стратегічні цілі та відповідний стратегічний комунікативний ефект;
- 2) середньострокові, спрямовані на отримання нагромаджувального (складається під час здійснення комунікативного впливу) ефекту;
- 3) короткострокові, які забезпечують одноразовий комунікативний ефект (хоча він і може мати дифузний резонанс) [1, с. 304].

На думку вчених, для кожного з цих рівнів з урахуванням особливостей комунікації формуються два види комунікативної взаємодії. З одного боку, це взаємодія, спрямована на формуючі та керуючі акти, а з іншого – різні модифікації досягнення зворотного зв'язку між органами державної влади та громадськістю в будь-якій комунікативній формі. У другому випадку йдеться про такі типові форми комунікативної взаємодії, які могли б посилити комунікативні відносини, створивши тим самим більш об'єктивні передумови для активної участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики. Це також підтверджує ефективність нової парадигми, відповідно до якої лише людина (завдяки ефективній комунікативній взаємодії з органами державної влади) є для влади основним критерієм суспільних перетворень. Завдяки цьому «людина вільна бажати та визначати свою власну публічну та приватну діяльність, ... ставши членом громадянського суспільства, вона стає пайовиком його влади, здобуваючи тим самим право та обов'язок брати участь у процесах цього співтовариства» [1, с. 317].

Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості є важливим елементом побудови громадянсько-державного діалогу, включаючи поширення в суспільстві певної інформації. Вона спрямована на забезпечення та дотримання прав та свобод громадян. Більше того, комунікативна взаємодія стає можливою лише за умови відсутності комунікативних бар'єрів, які традиційно існують у системі взаємодії влада-суспільство. Підтвердженням цього є класичний постулат Г. Тарда: «Суспільства є результатом системної взаємодії, вони живуть до тих пір, доки в них прогресують певні форми взаємодії, а прогресують вони завдяки комунікації» [12, с. 179]. Отже, комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості є важливим атрибутом ефективності функціонування системи державного управління. Дотримуючись концепції Г. Тарда, слід урахувати те, що комунікативна взаємодія є засобом ліберальної реорганізації державно-управлінської практики, який стимулює модернізаційне оновлення органів державної влади на принципах децентралізації.

Комунікативна взаємодія органів державної влади та суспільства є також необхідним атрибутом налагодження державно-управлінських відносин у межах системи відносин органів державної влади та інститутів громадського суспільства. Комунікативна взаємодія передбачає досягнення певного співвідношення між владою, яка існує де-факто, згодою суспільства щодо реалізації її політики та легітимізацією. Основні теоретики комунікативної взаємодії Е. Гіденс, Х. Аренд, Н. Луман розглядають це явище як органічну складову розвитку сучасного постмодерного суспільства, у межах якого можливим є утвердження відповідних форм та засобів позитивного ставлення громадськості до інститутів держави. Тобто мова йде про «владу комунікації», яка реалізується завдяки відповідним формам взаємодії між органами державної влади та громадськістю. Таким чином, у процесі комунікативної взаємодії забезпечується стратегічний вплив комунікації на життєдіяльність суспільства.

Функціональність та доцільність комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості досить чітко простежується в концепціях таких американських теоретиків конституційного порядку, як А. Гамільтон, Д. Меддисон та Д. Дежев. На їх думку, «усі призначення на високі посади у виконавчі, законодавчі та судові органи влади мають походити із першоджерела влади – народу, і відбуватись за відокремленими один від одного каналами... це приведе до утвердження системи стримувань та противаг, яка примусить правлячих наглядати один за одним і яка сама стане в змозі попереджати зловживання владою» [14, с. 346 – 347]. Слід також зазначити, що ці принципи комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості вперше на державному рівні були зафіксовані в нині діючій конституції США (прийнятій у 1787 р.). У ній були чітко визначені механізми забезпечення контролю громадськості за інститутами держави, а також легітимні способи притягнення правлячих осіб до відповідальності. Фактично йшлося про рівнозначність принципів взаємодії органів державної влади та громадської влади (влади впливу громадянського суспільства на процеси державного управління), а також про «раціональний механізм наглядового регулювання системи балансу влади, регламентованого нормами законів» [14, с. 354].

У країнах розвиненої демократії успішно функціонують спеціально створені інституційні структури, які забезпечують оптимізацію взаємодії органів державної влади та громадськості, будучи наділеними спеціальними функціями громадського контролю та нагляду, володіючи слідчо-наглядовим апаратом. Такі структури спрямовують свою діяльність на забезпечення взаємодії між

органами державної влади та громадськістю шляхом налагодження обміну інформацією, посилення між ними зворотного зв'язку, проведення соціологічних опитувань. Це дозволить органам державної влади системно вносити корективи в процеси формування та реалізації державної політики. В іншому випадку, якщо «громадськість не відіграє важливої ролі під час визначення політичного курсу держави, то всі розмови про демократію залишаються на рівні порожніх формул» [9, с. 217].

Отже, постає питання, наскільки комунікативна взаємодія між органами державної влади та громадськістю здатна вплинути на зміну політичного курсу держави. Його вирішення залежить від специфіки розуміння комунікативної взаємодії здатної забезпечити реалізацію курсу держави, орієнтованого на громадськість. У такому контексті комунікативна взаємодія має бути своєрідним «балансоутримувачем, який допомагає владі самостійно стримувати владу (контролюючи ситуацію в державі перехресним із суспільством способом) і забезпечує збереження у сфері права – нормативних функцій, у влади – інструментальних (які обмежують сваволу будь-яких інтересів), у суспільства – саморегулятивних та контрольних функцій» [7, с. 67].

На підтвердження наведеного вище згадаємо концепцію А. Грамши, який комунікативну взаємодію розглядає крізь призму її інструментів демократизації відносин між державою та суспільством. Дослідник спирається на те, що «на Сході держава була всім, громадянське суспільство перебувало в первинному аморфному стані. На Заході між державою та громадянським суспільством завжди були впорядковані взаємовідносини, а якщо держава починала хитатись, відразу ж виступала назовні міцна структура громадянського суспільства. Держава була лише передовою траншеєю, позаду якої був міцний ланцюг із фортець та казематів» [5, с. 179]. У ролі такого міцного ланцюга виступає налагодження ефективної та мобільної комунікативної взаємодії між органами державної влади та громадськістю.

Класифікуючи рівні комунікативної взаємодії, В. І. Буренко виділяє такі три основні: суспільний (характеризує відносини між суб'єктами суспільної та політичної діяльності), публічний (асоціативний) (характеризує відносини між громадськими організаціями, союзами, виробничими структурами та іншими колективами, яким притаманні комунікативні зв'язки) та особистий (характерний для малих груп та реалізації приватних інтересів). На думку дослідника, на всіх цих рівнях «влада інституціалізується, оформляється в спеціалізовані структури (апарат влади) та посади в установленій ієрархії посад» [3, с. 204].

У контексті аналізу комунікації як структурної складової визначення форм взаємодії органів державної влади та громадськості доцільно спиратися передусім на розгляд структури такої комунікативної взаємодії. Її структурними елементами традиційно є відповідні суб'єкти комунікації, а саме: громадяни, органи державної влади, громадські організації, ЗМІ. Кожен із цих суб'єктів має власний комунікативний статус, займає відповідну позицію та відіграє певну роль у запровадженні певних комунікативних технологій. На думку Н. Балинської, аби уникнути відповідних ризиків, які, імовірно, матимуть місце в комунікативній взаємодії цих суб'єктів, украй важливим є розроблення законодавчо регламентованих моделей взаємодії органів державної влади та громадськості [2, с. 126]. На переконання дослідниці, ідеальною є модель двосторонньої симетричної комунікації у формі діалогу, яка характеризується високим рівнем залучення громадськості в державно-управлінські процеси. Передусім, ідеться про те, що органи державної влади не лише повинні бути зацікавленими в налагодженні комунікативної взаємодії з громадськістю, але й відігравати активну суб'єктну роль у таких процесах. Більше того, будь-які форми зворотної взаємодії мають бути необхідною складовою прийняття ними тактичних і стратегічних державно-управлінських рішень.

На думку А. В. Кулінченко, оптимальною моделлю комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості є модель правового партнерства та діалогу. На підставі аналізу комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості в Україні можна виокремити відповідні особливості, серед яких: 1) необхідність розширення кола суб'єктів комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості; 2) координація їх діяльності шляхом створення спеціальних експертних рад при відповідних органах державної влади; 3) поглиблення практики тісної співпраці ЗМІ з інститутами громадянського суспільства; 4) моніторинг реакції суспільства та ЗМІ на відповідні проблеми у сфері державної політики; 5) побудова моделі ефективної комунікативної взаємодії органів державної влади з різними групами громадськості [7, с. 311].

Слід зазначити, що основна проблема, характерна для більшості країн пострадянського простору, стосується неефективності реформаційних процесів та реалізації окремих стратегій суспільного розвитку, що пов'язано з невизначеністю та неусталеністю форм комунікативної взаємодії органів державної влади й суспільства, які б стали об'єднуючою платформою для них. На думку більшості сучасних дослідників, ефективність системи державного управління

залежить від оптимізації форм комунікативної взаємодії двох її компонентів, з одного боку, органів державної влади та громадськості, з іншого – самоврядних структур (інститутів місцевого самоврядування). На думку Ю. Л. Воробйова, ідеться про формування єдиного комунікативного простору державного управління, базованого на принципі партнерства, а не на конкуренції у владі [4, с. 43]. Це якраз і підтверджує той факт, що сьогодні на пострадянському просторі спостерігається посилення комунікації управлінської взаємодії, яка забезпечує утвердження управлінського партнерства на різних рівнях реалізації публічної влади.

Запровадження нової парадигми комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості має базуватися на відмові від «стереотипів управлінського мислення, усвідомивши необхідність освоєння методології того креативного рівня, коли ані держава, ані суспільство не бояться йти на зближення своїх інтересів і розуміють необоротність масштабів комунікації громадської участі у справах держави і кожної її підконтрольної сфери» [4, с. 354]. Лише за таких умов громадськість здатна визнати легітимність влади та її бажання йти з ними на компроміси в суперечливих питаннях державної політики. Водночас органи державної влади, розширюючи простір для громадського контролю, повинні посилити свою відповідальність перед суспільством за свої досить часто напівкомпромісні рішення. Така формула комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості, на нашу думку, є однією із дієвих форм колективного управління, яка забезпечує зміцнення демократії, будучи гарантом керованості державно-управлінської системи. У такий спосіб створюються умови для максимального «наближення до найвищої форми самоорганізації суспільства, яке „вчить” державу управляти завдяки м'яким, точним, цілеспрямованим впливам, посилюючи власні тенденції соціального середовища» [4, с. 355].

На переконання більшості сучасних учених, «перед сучасним суспільством сьогодні постає завдання переходу до нового етапу соціальної самоорганізації, з принципово новими можливостями, але й більш високими вимогами до кожного громадянина, до державних та громадських інститутів» [4]. Це свідчить про те, що комунікативна діяльність органів державної влади має бути побудована таким чином, аби не обмежувати соціальну багатоманітність інтересів та потреб громадськості, а також механізмів їх реалізації. У такому варіанті комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості має забезпечувати «управління соціальною системою на основі стимулювання її самоорганізації» [4]. Однак виникає питання, чи не зумовить такий

варіант комунікативної взаємодії зміну статусних кордонів (просторів) між державою та суспільством, які перебуватимуть у постійній перманентній зміні співвідношення громадського та державно-управлінського початків у суспільно-політичній системі. Переважно йдеться про пропорційну зміну інтересів держави і громадськості у відповідних процесах формування та реалізації державної політики. Важливим аспектом є досягнення комунікативної паритетності між органами державної влади та громадськістю як щодо забезпечення життєдіяльності суспільства, так і щодо реалізації ефективної державно-управлінської практики.

У зв'язку із наведеним вище особливою актуальністю сьогодні набуває концепція нової комунікативно-процесуальної онтології, яка визначає якість державно-управлінської практики, з огляду на розвиток соціокультурних та особистісних уявлень громадянина. Громадянин, включаючись в інтерсуб'єктивний діалогічний процес з органами державної влади, виступає в ролі соціального врівноважувача всієї державно-громадської системи.

Отже, комунікативна взаємодія між органами державної влади та громадськістю є стратегічно важливим елементом життєзабезпечення суспільства та ефективності реалізації заради нього державної політики. На думку Є. Ф. Коханова, важливою умовою реалізації системної комунікативної взаємодії між органами державної влади та громадськістю є використання відповідних діалогових технологій. Їх ефективність визначається «точністю попадання в точку перетину вимог ситуації та всіх її учасників... така точність є недосконалою, якщо використовувати застарілі комунікативні алгоритми, які не охоплюють суті конкретного процесу розвитку» [6, с. 177]. Це свідчить про те, що діалогові технології є одним із найбільш важливих управлінських механізмів оптимізації комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості. За словами Ю. Хабермаса, досить скоро всім і всюди буде керувати «комунікативний розум», який здатен протистояти «соціальної аномії» (за Панаріним), яка сприяє поширенню ціннісної дезорієнтації людей.

Таким чином, ефективність діяльності органів державної влади визначається не лише прийняттям ефективного рішення, яке максимально відповідає інтересам громадськості, а обов'язково його реалізацією завдяки ефективно діючому комунікативному контролю, який можливий лише за умови розвинених форм комунікативної взаємодії між ними. За таких обставин, органи державної влади мають бути наділені механізмами зворотного зв'язку та взаємного контролю, що тим самим передбачає запровадження системного моніторингу громадської думки суспільно-політичної ситуації та

ефективності влади. Завдяки цьому комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості здатна забезпечити баланс державно-управлінських, державно-громадських та державно-приватних інтересів у суспільстві.

Здійснений нами аналіз комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості дозволив розкрити основні її аспекти (інституційний, директивний та функціональний (управлінський)) та засоби (діалогічний, співпраці, узгодження дій, державно-громадського партнерства), які забезпечують досягнення комунікативного балансу у відносинах держава – громадянське суспільство, що розширює простір для участі громадськості в процесах формування, реалізації та контролю за провадженням державної політики. Саме цей аспект є найменш розробленим у межах сучасної наукової традиції і потребує більш детального вивчення, що і являє собою один із перспективних напрямів подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. **Аршинов В. И.** Гражданское общество как проблема коммуникативного действия / В. И. Аршинов, Н. Г. Савичева // Синергетическая парадигма. Человек и общество в условиях нестабильности. – М. : Прогресс-традиция, 2003. – С. 297 – 342.
2. **Балынская Н.** Коммуникативные риски в сфере управления / Н. Балынская // Гос. служба. – 2008. – № 5. – С. 121 – 136.
3. **Буренко В. И.** Социальное регулирование политической власти: история идей и современные подходы / В. И. Буренко. – М. : Нац. ин-т бизнеса, 2001. – 195 с.
4. **Воробьев Ю. Л.** Коммуникативный диалог общества и власти : монография / Ю. Л. Воробьев. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2007. – 456 с.
5. **Грамши А.** Тюремные тетради / А. Грамши. – М. : Иностран. лит., 2011. – Т. 3. – 520 с.
6. **Коханов Е. Ф.** Теоретические и методологические основы PR-деятельности (Социологический аспект) : монография / Е. Ф. Коханов. – М. : РИП-холдинг, 2004. – 202 с.
7. **Кулинченко А. В.** Социальная самоорганизация и государственное управление: ведущая роль человека в их эволюции и развитии механизмов взаимодействия / А. В. Кулинченко // Стратегия динамического развития России: единство самоорганизации и управления : материалы Первой междунар. науч.-практ. конф. – М., 2004. – Т. 1. – С. 288 – 356.
8. **Проблемы формирования гражданского общества** / отв. ред. З. Т. Голенкова. – М. : ИС РАН, 1993.
9. **Публичная политика** / под ред. М. Б. Горного и А. Ю. Сунгурова. – 2005. – СПб. – 2006. – 485 с.
10. **Резник Ю. М.** Гражданское общество как феномен цивилизации :

в 2 ч. / Ю. М. Резник. – М. : СОЮЗ, 2003. – Ч. 1 : Идея гражданского общества в социальной мысли. – 210 с.

11. **Рябчиков В. В.** Диалогические основы публичной коммуникации: теоретические и прикладные аспекты : учеб. пособие / В. В. Рябчиков, Ю. Л. Воробьев. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2006. – 114 с.

12. **Тард Г.** Социальная логика : пер. с фр. / Г. Тард. – СПб. : Социол.-психол. центр, 2006. – 576 с.

13. **Токвиль де А.** Демократия в Америке / Алексис де Токвиль ; пер. с фр. В. П. Олейника [та ін.] ; предисл. Гарольда Дж. Ласки ; коммент. В. Т. Олейника. – М. : Прогресс, 1992. – 554 с.

14. **Федералист.** Политические эссе А. Гамильтона, Дж. Мэдисона и Дж. Джея : пер. с англ. / под. общ. ред. с предисл. Н. Н. Яковлева, коммент. О. Л. Степановой. – М. : Прогресс, 1994. – 592 с.

List of references

1. **Arshinov V. I.** Grazhdanskoe obschestvo kak problema kommunikativnogo deystviya / V. I. Arshinov, N. G. Savicheva // Sinergeticheskaya paradigma. Chelovek i obschestvo v usloviyah nestabylnosti. – М. : Progress-traditsiya, 2003. – S. 297 – 342.

2. **Balyinskaya N.** Kommunikativnyie riski v sfere upravleniya / N. Balyinskaya // Gos. sluzhba. – 2008. – № 5. – S. 121 – 136.

3. **Burenko V. I.** Sotsialnoe regulirovanie politicheskoy vlasti: istriya idey i sovremennyye podhody / V. I. Burenko. – М. : Nats. in-t biznesa, 2001. – 195 s.

4. **Vorobev Yu. L.** Kommunikativnyiy dialog obschestva i vlasti : monografiya / Yu. L. Vorobev. – Irkutsk : Izd-vo Irkut. gos. un-ta, 2007 – 456 s.

5. **Gramshi A.** Tyuremnyie tetradi / A. Gramshi. – М. : Inostran. lit., 2011. – Т. 3. – 520 s.

6. **Kohanov E. F.** Teoreticheskie i metodologicheskie osnovy PR-deyatelnosti (Sotsiologicheskii aspekt) : monografiya / E. F. Kohanov. – М. : RIP-holding, 2004. – 202 s.

7. **Kulinchenko A. V.** Sotsialnaya samoorganizatsiya i gosudarstvennoe upravlenie: veduschaya rol cheloveka v ih evolyutsii i razvitii mehanizmov vzaimodeystviya / A. V. Kulinchenko // Strategiya dinamicheskogo razvitiya Rossii: edinstvo samoorganizatsii i upravleniya : materialy Pervoy mezhdunar. nauch.-prakt. konf. – М., 2004. – Т. 1. – S. 288 – 356.

8. **Problemyi formirovaniya grazhdanskogo obschestva /** otv. red. Z. T. Golenkova. – М. : IS RAN, 1993.

9. **Publichnaya politika /** pod red. M. B. Gornogo i A. Yu. Sungurova. – 2005. – SPb. – 2006. – 485 s.

10. **Reznik Yu. M.** Grazhdansoe obschestvo kak fenomen tsivilizatsii : v 2 ch. / Yu. M. Reznik. – М. : SOYuz, 2003. – Ch. 1 : Ideya grazhdanskogo obschestva v sotsialnoy mysli. – 210 s.

11. **Ryabchikov V. V.** Dialogicheskie osnovy publichnoy kommunikatsii: teoreticheskie i prikladnyie aspektyi : ucheb. posobie / V. V. Ryabchikov, Yu. L. Vorobev. – Irkutsk : Izd-vo Irkut. gos. un-ta, 2006. – 114 s.

12. **Tard G.** Sotsialnaya logika : per. s fr. / G. Tard. – SPb. : Sotsiol.-psihol. tsentr, 2006. – 576 s.

13. **Tokvil de A.** Demokratiya v Amerike / Aleksis de Tokvil ; per. s fr. V. P. Oleynika [ta In.] ; predisl. Garolda Dzh. Laski ; komment. V. T. Oleynika. – М. : Progress, 1992. – 554 s.

14. **Federalist.** Politicheskie esse A. Gamiltona, Dzh. Medisona i Dzh. Dzheya : per s angl. / pod. obsch. red. s predisl. N. N. Yakovleva, komment. O. L. Stepanovoy. – М. : Progress, 1994. – 592 s.

Надійшла до редакції 28.03.14

УДК 35:351

Тетяна СЕГЕДА

*Національна академія державного управління
при Президентіві України*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Розглядається досвід формування механізмів публічної політики у розвинених країнах світу; увага приділяється питанням зв'язків механізмів публічної політики з практикою державного та політичного управління.

Ключові слова: громадянське суспільство, державне управління, механізми публічної влади, механізми публічної політики, політичний процес, публічна влада, публічна політика.

Татьяна Сегеда. Зарубежный опыт формирования механизмов публичной политики

Рассматривается опыт формирования механизмов публичной политики в развитых странах мира; внимание уделяется вопросам связей механизмов публичной политики с практикой государственного и политического управления.

Ключевые слова: гражданское общество, государственное управление, механизмы публичной власти, механизмы публичной политики, политический процесс, публичная власть, публичная политика.

Tetyana Seheda. Foreign experience of public policy mechanism formation

The main directs of the public policy mechanisms formation in the developed world's country practice are considered; the attention is paid to the questions which considered with connections of the public policy mechanisms with public administration and political management practice.

Key words: civil society, public administration, public authorities mechanism, public policy mechanism, political process, public authorities, public policy.

Зміна стратегічних орієнтирів та принципів соціального